

Hendeku në mes institucioneve dhe qytetarëve në Komunën e **Kamenicës**

—
Maj 2018

Hyrje

Një ndër sfidat më të mëdha të demokracisë përfaqësuese në Kosovë mbetet hendeku i madh që ekziston mes përfaqësuesve dhe të përfaqësuarve. Për këtë fajet janë të dyanshme: e para, institucionet nuk ndërmarrin masa të mjaftueshme për të përfshirë qytetarët në vendimmarrje; e dyta, qytetarët nuk shprehen mjaft të interesuar për të marr pjesë në vendimet të cilat ndikojnë drejtpërdrejtë në jetën e tyre.

Qasja e institucioneve dhe sjellja e qytetarëve ndikojnë njëra tjetrën: nëse institucionet injorojnë sugjerimet e qytetarëve, ndikojnë në demotivimin e mëtejshëm të qytetarëve për të marr pjesë në vendimmarrje; dhe anasjelltas, insistimi i qytetarëve për të hapur debat dhe kontribuar në vendimmarrje ndikon në ndryshimin e qasjes së institucioneve, duke i bërë ato më të përgjegjshme.

Andaj, përfaqësuesit institucional dhe qytetarët duhet të bëjnë më shumë në zvogëlimin dhe eliminimin e hendekut në komunikim mes tyre. Mediat dhe organizatat e shoqërisë civile duhet të jenë lehtësues të komunikimit mes institucioneve dhe qytetarëve. Në funksion të kësaj, Instituti GAP ka kryer një hulumtim në tri komuna të Kosovës, Kamenicë, Hani i Elezit dhe Obiliq, për të matur pjesëmarrjen e qytetarëve në vendimmarrje, pengesat në pjesëmarrje, qasjen e institucioneve komunale, mënyrën e informimit.

Ky raport përmban rezultatet e anketës së zhvilluar me qytetarët e Komunës së Kamenicës. Në fillim të muajit maj, Instituti GAP përmes kompanisë profesionale të anketimit, ka pyetur 150 qytetarë të Komunës së Kamenicës për atë se sa janë të informuar me punën e komunës dhe pjesëmarrjen e tyre në diskutimet që i organizon komuna dhe bashkësia lokale. Rezultatet e këtij hulumtimi do të ndahen me përfaqësuesit politik dhe zyrtarët për informim në Komunën e Kamenicës, me qëllim të përmirësimit të komunikimit me qytetarë, rritjen e pjesëmarrjes së qytetarëve në vendimmarrje dhe zvogëlimin e hendekut në mes të përfaqësuesve dhe të përfaqësuarve.

Parimet dhe baza ligjore për pjesëmarrjen e qytetarëve në vendimmarrje

Një ndër parimet bazë të sistemeve demokratike është edhe qeverisja transparente, llogaridhënëse dhe angazhimi i qytetarëve në të gjitha fazat e procesit të vendimmarrjes. Këto parime të demokracisë janë mirë të përfshira edhe në Kushtetutën e Republikës së Kosovës.

Sipas Kushtetutës, institucionet shtetërore mbështesin mundësitë për pjesëmarrjen e çdonjërit në aktivitete publike dhe të drejtën e secilit për të ndikuar në mënyrë demokratike në vendimet e organeve publike.¹ Po ashtu, Komunitat gëzojnë shkallë të lartë të vetëqeverisjes lokale dhe inkurajojnë e sigurojnë pjesëmarrje aktive të të gjithë qytetarëve në procesin e vendimmarrjes së organeve komunale.²

Ligji për vetëqeverisje lokale³ garanton pjesëmarrjen e qytetarëve në vendimmarrje në nivel të komunës. Sipas këtij ligji, çdo komunë është e obliguar që të mbajë së paku dy herë në vit takime publike në të cilat mund të marrë pjesë secili person apo organizatë.

¹ Kushtetuta e Republikës së Kosovës, neni 45, pika 3.

² Kushtetuta e Republikës së Kosovës, neni 124, pika 1.

³ Gazeta Zyrtare e Republikës së Kosovës. Ligji nr.03/L-040 për vetëqeverisje lokale. Burimi: <http://bit.ly/1CulaKA>

Ligji për vetëqeverisje lokale obligon komunat që të nxjerrin rregullore komunale për transparencë. Pjesa më e madhe e komunave kanë nxjerrë rregulloret për transparencë. Thuajse të gjitha rregulloret komunale për transparencë ngjasojnë në përpikëri njëra me tjetrën. Komuna e Kamenicës ka aprovuar një të tillë që në vitin 2009, e cila është aprovuar sërish më 2014 dhe 2015. Rregullorja e Komunës së Kamenicës për transparencë⁴ rishkruan edhe një herë të gjitha obligimet që kanë komunat karshi qytetarëve sa i përket informimit, pjesëmarrjes qasjes në dokumente publike, etj.

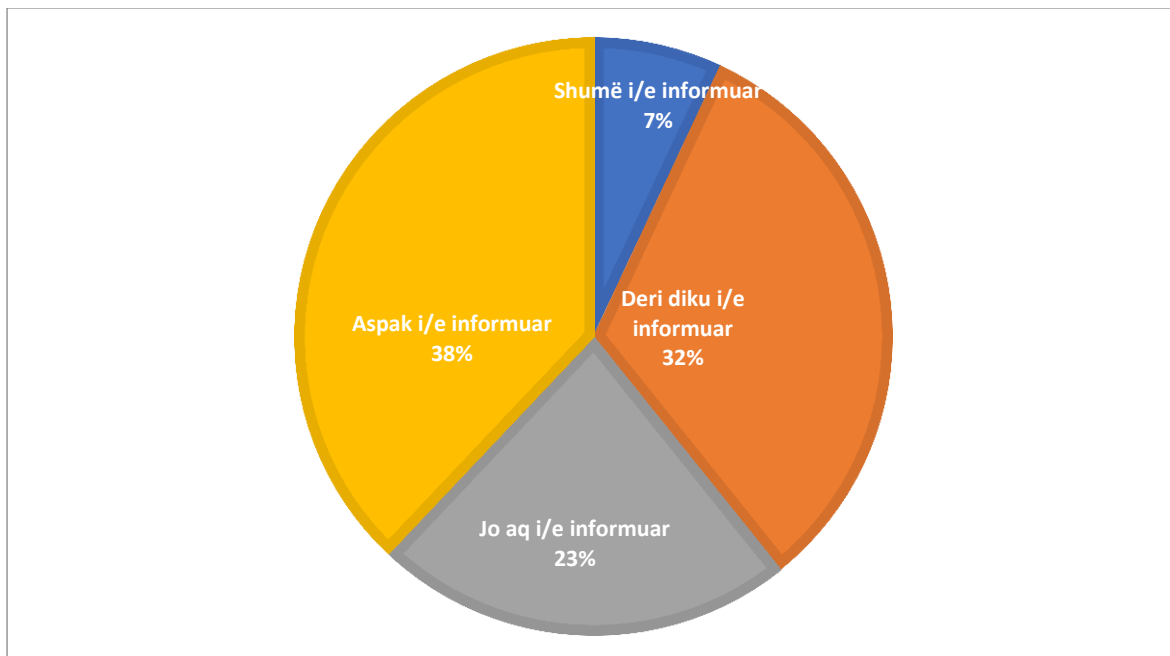
Rregullorja përcakton se të martën e secilës javë, nga ora 12 deri në orën 16, është dita e “Dyerve të Hapura”, ku kryetari ose përfaqësuesit tjerë të Komunës presin qytetarët dhe informohen për kërkesat e tyre. Rregullorja i jep hapësirë të konsiderueshme mënyrave të informimit, ku një nen i veçantë (neni 14) i kushtohet tabelave për informim, buletinit të komunës (neni 15) dhe broshurave (neni 16).

Rezultatet e anketës me qytetarë për pjesëmarrjen e qytetarëve në procesin e vendimmarrjes në Komunën e Kamenicës

Më muajin prill të vitit 2018, Instituti GAP ka angazhuar një kompani profesionale të hulumtimeve për të mat qëndrimet e qytetarëve rreth pjesëmarrjes së tyre në procesin e vendimmarrjes. Në Komunën e Kamenicës janë anketuar 150 respondent ne lokalitete të ndryshme.

Në pyetjen se sa mendoni që jeni të informuar me punën dhe aktivitete e komunës suaj, vetëm 7% e qytetarëve janë deklaruar se janë mirë të informuar, kurse 38% kanë deklaruar se nuk janë aspak të informuar.

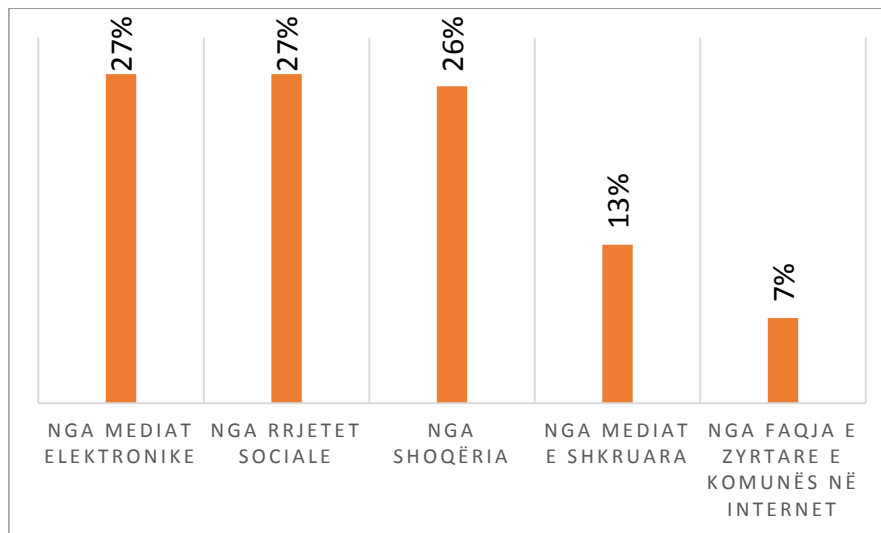
Figura 1: Sa vlerësoni se jeni të informuar për punët dhe aktivitetet që bënë komuna e juaj?

⁴ Gazeta Zyrtare e Republikës së Kosovës. Komuna e Kamenicës – Rregullore për transparencë. 2015: Burimi: <https://bit.ly/2MpUX9B>

Në pyetjen se prej nga informohen qytetarët për aktivitetet e institucioneve komunale, prijnë me numër të njëjtë të përgjigjeve mediat elektronike dhe mediat sociale, por burim i rëndësishëm i informimit është edhe komunikimi me miq e të afërm. Nga të gjitha burimet e informimit, më së paku qytetarët informohen nga faqja zyrtare e komunës në internet.

Fig 2: Prej nga informoheni për aktivitete e Komunës tuaj?*

* Pyetje me më shumë se një përgjigje

Një numër i vogël i qytetarëve të anketuar kanë deklaruar se marrin pjesë në takimet që organizon Komuna, kurse 86% e qytetarëve deklarojnë se nuk kanë marr pjesë në takimet që ka organizuar Komuna. Nga ata që kanë deklaruar se kanë marr pjesë në takimet e organizuara nga Komuna, pjesa më e madhe janë informuar nga të afërmit, kurse sërish faqja zyrtare e komunës shërben si burim informimi vetëm për një pjesë të vogël të qytetarëve (figura 4).

Fig. 3: A keni marr pjesë në ndonjë takim/diskutim publik të organizuar nga Komuna?

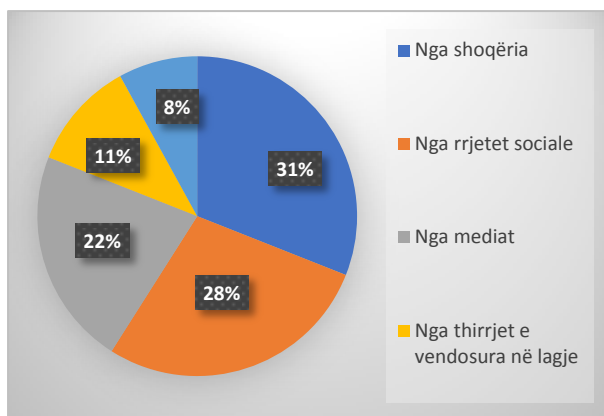
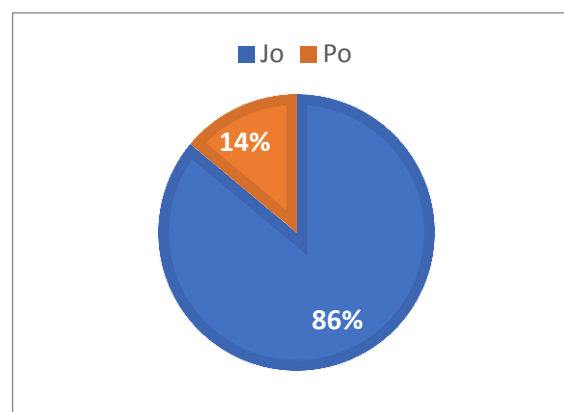
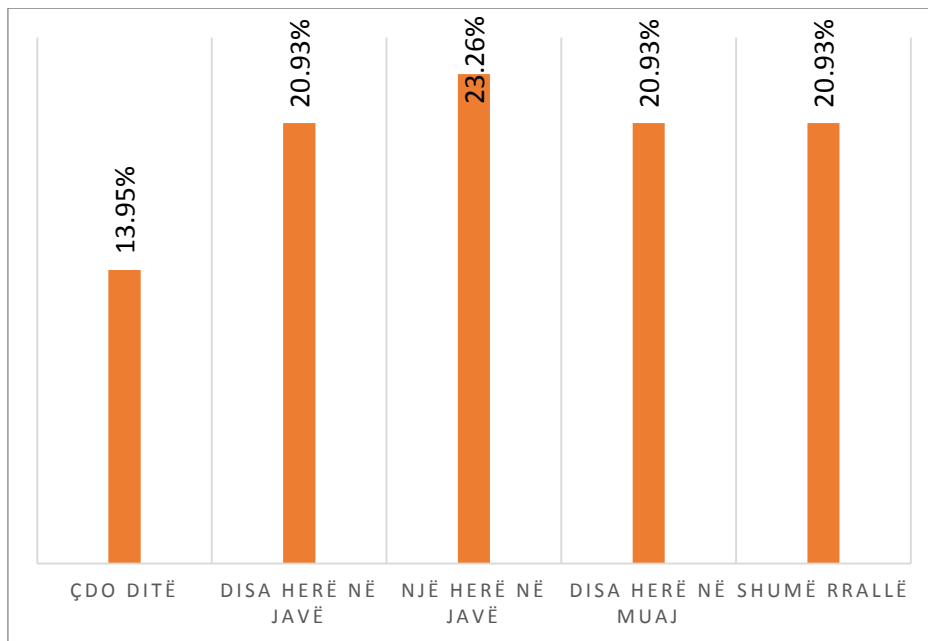

Fig. 4: Nga jeni informuar në lidhje me atë takim

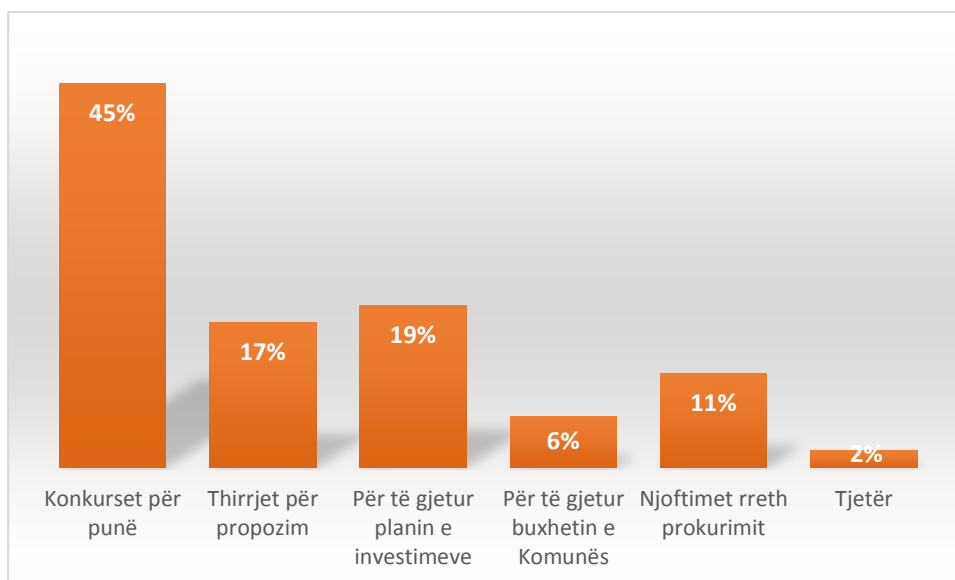
Nga ata që e vizitojnë ueb faqen e Komunës në internet, 14% e të anketuarve vizitojnë atë çdo ditë, kurse 21% e vizitojnë shumë rrallë.

Fig.5: Sa shpesh i qaseni faqes së Komunës në internet?

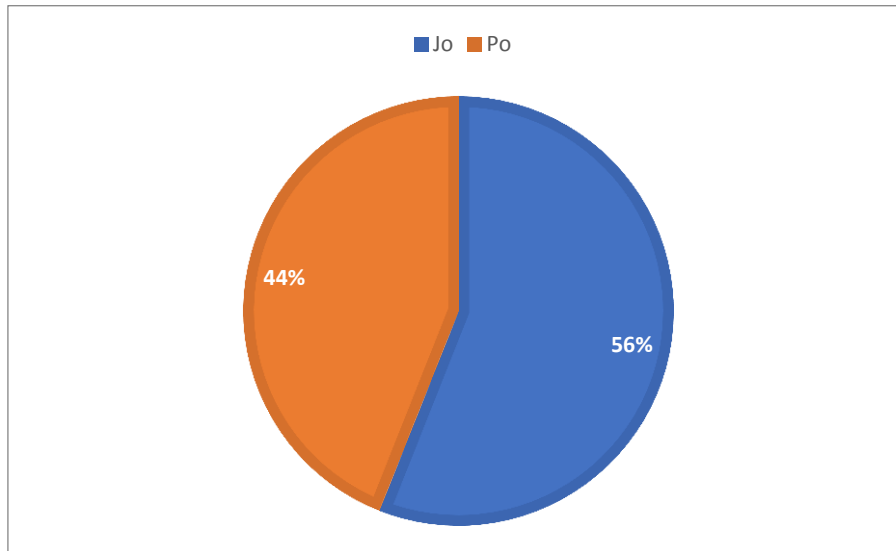
Shumica e atyre që i qaseni faqes së Komunës në internet, i qaseni për tu informuar për konkurset e punës (45%), një pjesë e vogël i qaseni për të kuptuar më shumë për planin e investimeve (11%) apo buxhetin e Komunës (6%).

Fig. 6: Zakonisht për çfarë arsye i qaseni faqes zyrtare të Komunës në internet?

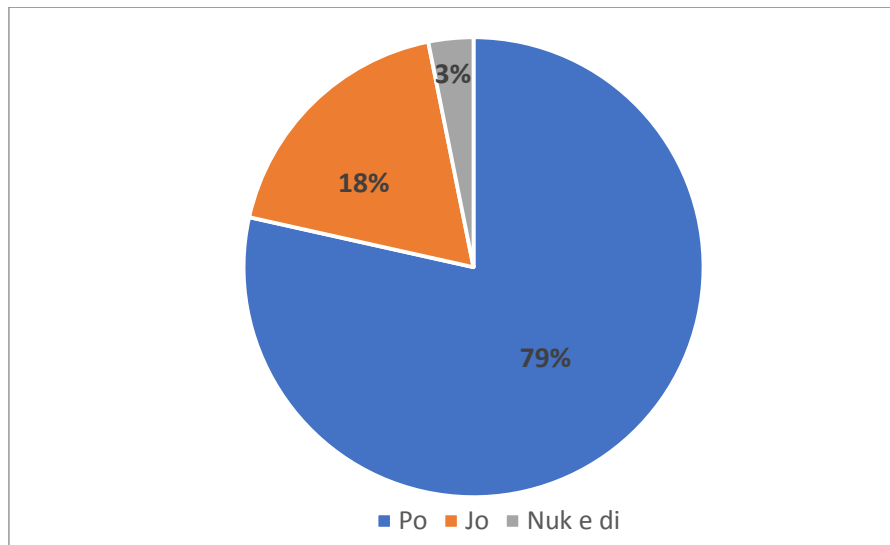
Më shumë se gjysma e qytetarëve të anketuar (56%), nuk janë në dijeni se u garantohet e drejta për qasje në dokumente zyrtare.

Fig. 7: A jeni në dijeni për të drejtat që keni për u qasur në dokumentet publike të komunës?

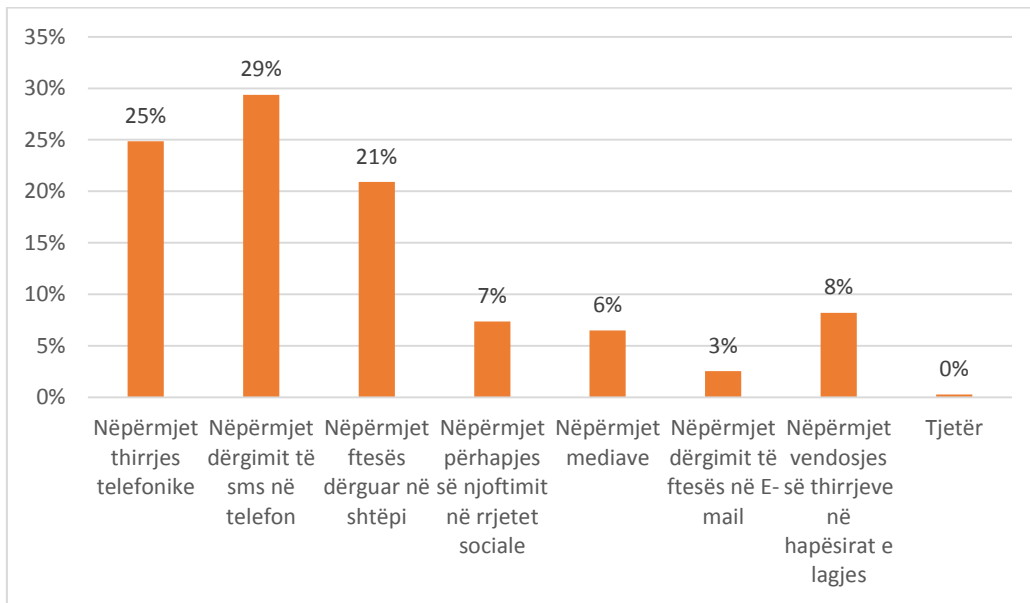
Në rast se ftohen nga Komuna për të marr pjesë në diskutimet për investimet në komunë, 79% e të anketuarve shprehen se do të merrnin pjesë.

Fig.8: Nëse ftoheni nga komuna për të diskutuar në lidhje me planet për investime në projekte, a do të merrnit pjesë?

Sa i përket mënyrës së informimit, qytetarët preferojnë që të njoftohen përmes dërgimit të mesazheve në telefon (29%), përmes thirrjeve telefonike (25%), përmes ftesës së dërguar në shtëpi (21%), shpërndarjes së njoftimeve përmes mediave sociale (7%).

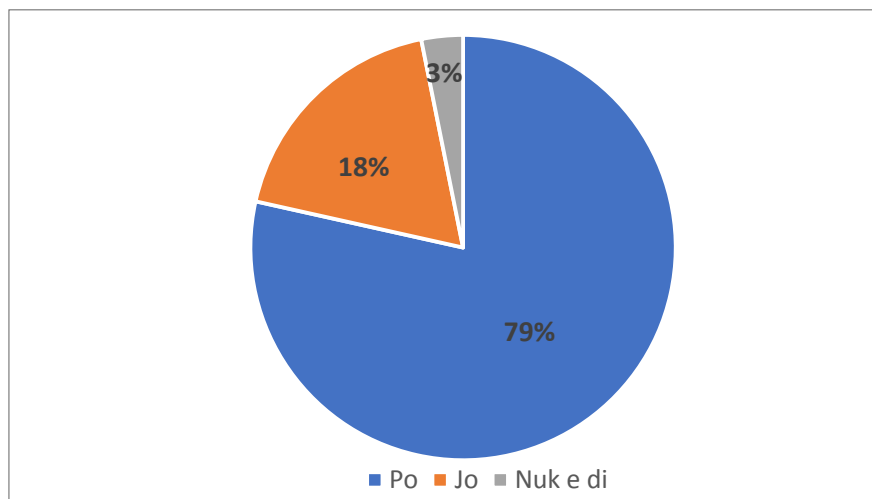
Fig.9: Si do të dëshironit të informoheshin për takimet që organizon komuna?

Qytetarët e anketuar të cilët kanë deklaruar se në pesë vitet e fundit komuna ka investuar në lagjen e tyre, vetëm 3% janë deklaruar se janë konsultuar në të gjitha rastet, 20% e të anketuarve janë deklaruar se komuna i ka konsultuar shpesh, kurse pjesa më e madhe shprehen se komuna i ka konsultuar vetëm në disa raste (40%), e 16.7% e të anketuarve shprehen se nuk janë konsultuar asnjëherë.

Në rast se Komuna u kërkon qytetarëve të shprehin kërkesat e tyre apo të japin sugjerime me shkrim, 79% e të anketuarve shprehen se do ti përgjigjeshin pozitivisht një thirrjeje të tillë.

Fig.10: Në rast që komuna do të kërkonte mendimet/komentet e juaja me shkrim në lidhje me disa çështje publike a do t'i dërgonit ato?

Në diskutimet publike që organizohen nga Komuna, pjesë dërmuese e qytetarëve të anketuar (88%) preferojnë që në ato takime të jetë prezent edhe Kryetari i Komunës, kurse për 11% të qytetarëve mospjesëmarrja e Kryetarit nuk paraqet pengesë për diskutimet e organizuara nga Komuna.

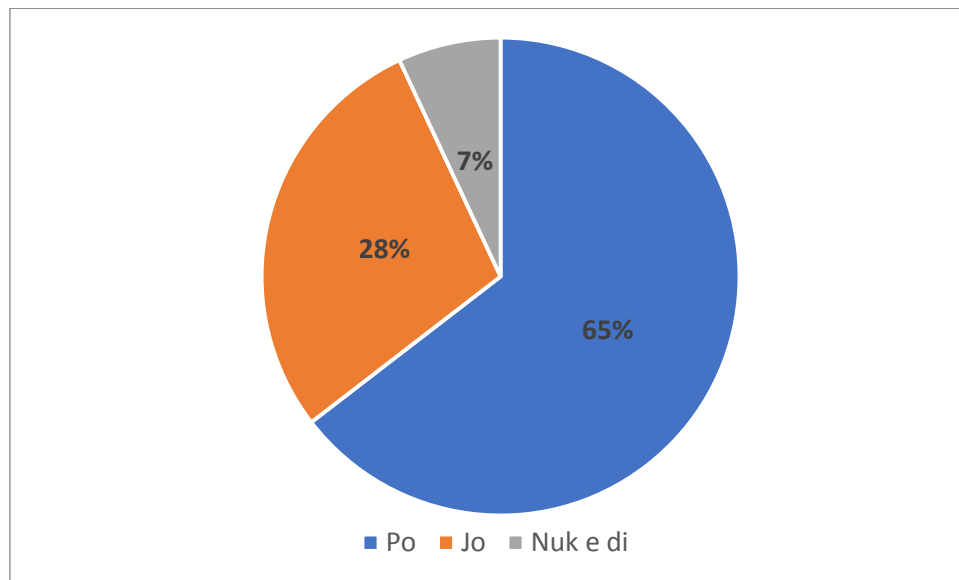
Përkundër asaj se anëtarët e Kuvendit Komunal zgjidhen me votat e qytetarëve, pas marrjes së mandatit ekziston ndërveprim shumë i ulët në mes të të zgjedhurve dhe zgjedhësve. Të pyetur se a janë

takuar zyrtarisht me ndonjërin nga anëtarët e Kuvendit Komunal në 12 muajt e fundit, 89% e qytetarëve janë përgjigjur me jo, kurse 11% e qytetarëve kanë pasur takim së paku një herë.

Këshillat lokale janë organizime në bazë të Ligjit për vetëqeverisje lokale, të cilat funksionojnë në kuadër të lagjeve urbane dhe fshatrave. Qëllimi i këshillave lokale është mbajtja e kontakteve me qytetarët e lokaliteteve të ndryshme dhe adresimi i kërkesave dhe sugjerimeve të banorëve të lokaliteteve tek organet vendimmarrëse të komunës.

Pjesa më e madhe e qytetarëve të anketuar (65%) deklarojnë se këshilli lokal në vendbanimin e tyre është funksional, 28% e të anketuarve deklarojnë se këshilli nuk funksionon, kurse vetëm 7% nuk kanë informacion për punën e këshillave lokale.

Fig.11: A funksionon këshilli lokal në zonën ku banoni ju?

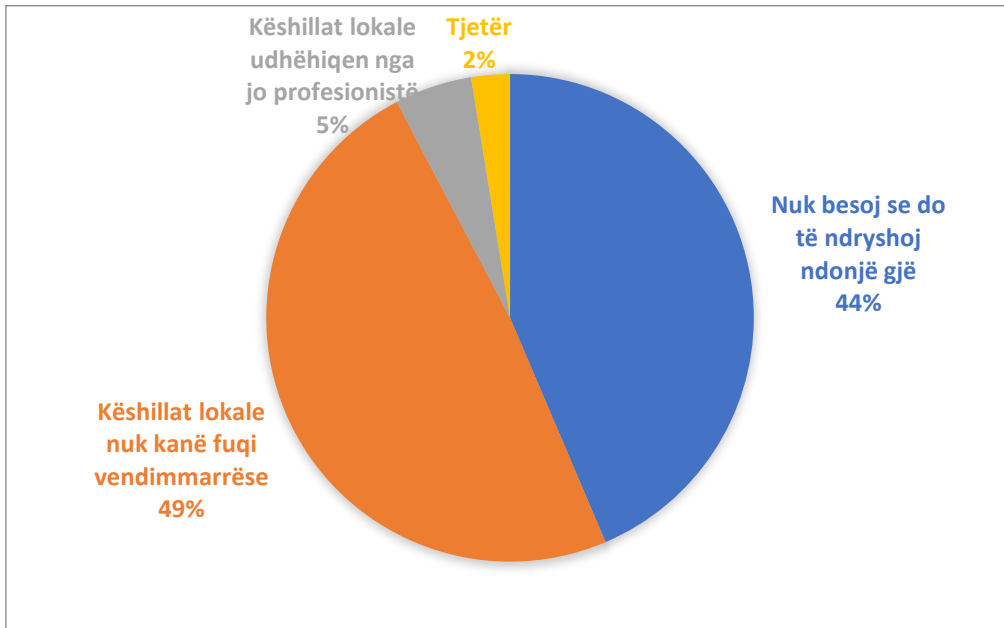

Por, 55% e të anketuarve kanë deklaruar se nuk kanë fare kontakt me këshillat lokale, kurse 45% kanë deklaruar se kanë kontakte me udhëheqësit e këshillave lokale. Pjesa më e madhe e qytetarëve të anketuar (71%) preferojnë që këshillat lokale të luajnë edhe rolin e informimit për aktivitetet e komunës në zonën ku ata banojnë, 23% nuk e konsiderojnë këtë si të domosdoshme, kurse 6% nuk kanë ndonjë preferencë.

Në pyetjen nëse në dy vitet e fundit kanë qenë të ftuar për ndonjë takim nga këshilli lokal, 68% e të anketuarve janë shprehur se nuk kanë marr ndonjë ftesë të tillë, 26% janë shprehur se kanë marr ftesë, kurse 6% nuk mund të konfirmojnë nëse kanë marr ftesë ose jo. Por, pjesa më e madhe e të anketuarve (75.3%) kanë deklaruar se do t'i përgjigjeshin pozitivisht një ftese të tillë, kurse 22% do të refuzonin një ftesë të tillë.

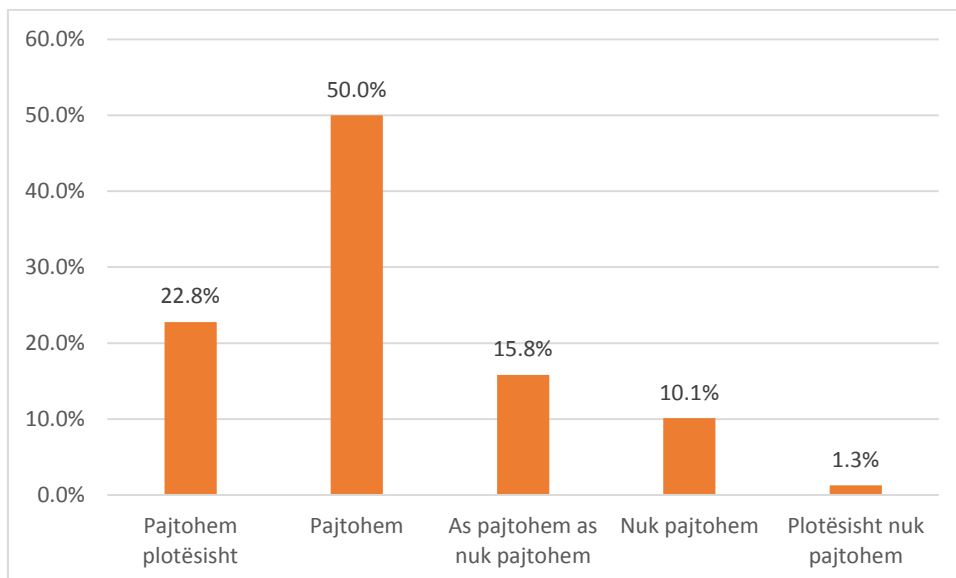
Arsyet për refuzim të pjesëmarrjes kanë të bëjnë me mosbesimin se diçka mund të arrihet nga pjesëmarrja, për arsye se nuk kanë fuqi vendimmarrëse dhe për shkak të bindjes se këshillat lokale udhëhiqen nga persona jo profesionistë.

Fig. 12: Përse nuk do të merrnit pjesë në takimet e ftuara nga këshilli lokal?

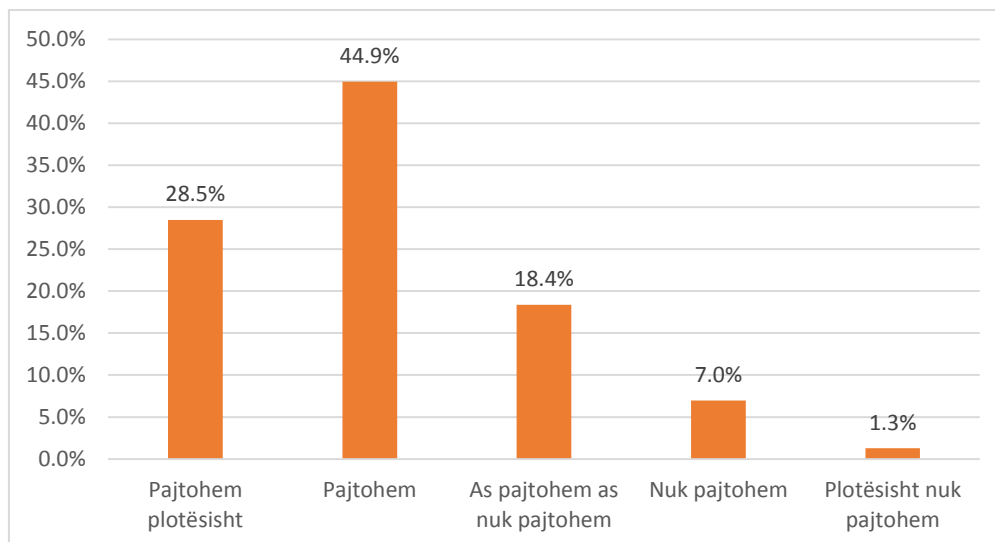
Pjesa dërmuese e qytetarëve pajtohen se komuna është e përkushtuar që të përfshijë qytetarët në vendimmarrje.

Fig. 13: Sa pajtoheni me konstatimin se “Komuna është e përkushtuar që të përfshijë qytetarët në vendimmarrje?”

Por njëkohësisht besojnë se Komuna angazhohet për përfshirjen e qytetarëve në vendimmarrje më shumë për shkak se e ka obligim ligjor, e jo për shkak se njëmend beson në kontributin që qytetarët mund të japin në konsultime.

Fig. 14: Sa pajtoheni me konstatimin se “Konsultimet e komunës me qytetarët bëhen më shumë për të përmbushur një obligim ligjor se sa që të kërkohet opinioni i qytetarëve?”

Nevoja për një strategji komunale për përfshirjen e qytetarëve në vendimmarrje

Rezultatet e anketës tregojnë për një distancë të madhe në komunikim në mes të përfaqësuesve komunalë dhe qytetarëve. Mënyrat dhe kanalet me të cilat preferojnë të informohen qytetarët janë të ndryshme nga ato që praktikon Komuna për informim.

Përderisa Rregullorja për transparencë i kushton rëndësi publikimeve përmes tabelave, ueb faqes, buletineve, qytetarët preferojnë të informohen përmes mediave sociale, njoftimeve telefonike, ftesave në shtëpi.

Sipas nenit 15 të Rregullores për transparencë, thuhet se “Shërbimi informativ publikon çdo tre muaj buletin informues, i cili shpërndahet në secilin vendbanim, në tabelat e informimit dhe në uebfaqe të komunës”. Por, që nga 2015 kur është aprovuar rregullorja e re për transparencë, në uebfaqe e Komunës janë publikuar vetëm 5 buletine, të cilët duket se janë nga viti 2015, por që nuk përmbajnë datën, një ndër informacionet bazike të buletineve.

Në uebfaqen e Komunës nuk ka asnjë lajm nëse praktika e “Dyerve të Hapura” të konsultimit të Kryetarit me qytetarët e komunës është mbajtur ndonjëherë.

Sa i përket informatave që përmban uebfaqja e Komunës së Kamenicës, sipas një vlerësimi të Institutit GAP për transparencë buxhetore, Komuna e Kamenicës rangohet në mesin e pesë komunave më transparente në këtë aspekt.⁵ Por fatkeqësisht, shumë pak qytetarë i referohen ueb faqes së komunës për të marr informacione.

⁵ Institutit GAP. GAP Indeksi i transparencës buxhetore të komunave 2017. Burimi: <https://bit.ly/2Fkxdzi>

Në anën tjetër, të vetmin kanal në media sociale të cilin e përdorë Komuna e Kamenicës është facebook, ku faqja zyrtare ka rreth 2,191 ndjekës⁶.

Andaj, me qëllim të rritjes së transparencës dhe pjesëmarrjes së qytetarëve në vendimmarrje, Komuna e Kamenicës duhet të aprovoj një dokument të ri strategjik, i cili do të ishte dokument më gjithëpërfshirës se sa Rregullorja për transparencë. Kryetari i Komunës në bashkëpunim me Kuvendin Komunal duhet të themeloj një grup punues në përbërje të përfaqësuesve nga Zyra e Kryetarit, Zyra për Informim, Kuvendi i Komunës, organizatat e shoqërisë civile dhe mediat lokale, të cilët hartojnë një dokument të ri strategjik për informim. Një dokument i tillë duhet të përmbaj objektiva, si:

1. Rritja e transparencës komunale;
2. Rritja e pjesëmarrjes së qytetarëve në vendimmarrje;
3. Fuqizimi i këshillave lokale si trupa ndërmjetësues në mes banorëve dhe institucioneve të komunës.

Për të arritur këto objektiva, strategjia e komunës për informim duhet të përfshij këto aktivitete:

- Rritja e prezencës në mediat sociale dhe rritja e ndjekësve në kanalet zyrtare të komunës më rrjetet sociale;
- Grumbullimi i të dhënave për numrat e telefonit të të gjithë atyre të cilët shprehin interesim që të informohen përmes mesazheve telefonike. Një shërbim i tillë mund të bëhet pa shpenzime nga komuna përmes përdorimit të aplikacioneve mobile;
- Të themelohen të gjitha këshillat lokale, të cilat përmes takimeve të rregullta shërbejnë edhe si kanale të informimit për qytetarët;
- Të ketë një plan vjetor të takimeve të institucioneve të komunës në qytet dhe fshatra;
- Uebfaqja e komunës të përmbaj të gjitha dokumentet publike, si vendimet e ekzekutivit dhe Kuvendit Komunal, procesverbalet e takimeve, raportet e detajuara buxhetore, konkurset, raportet e auditimit dhe njoftimet e prokurimit publik. Uebfaqja të promovohet përmes mediave sociale.
- Komuna në bashkëpunim me organizatat e shoqërisë civile dhe mediat duhet të shoh mundësin e një fushate sensibilizimi në lidhje me të drejtën e qytetarëve për qasje në dokumente publike.

⁶ Kontrolluar së fundmi më 19 qershor 2018.

